

ИГОР РОСОХОВАТСКИ КОМАНДИРЪТ

Превод от руски: [Неизвестен], 1982

chitanka.info

Острието на самопишещото устройство отбелязва върху лентата пик и главата на Андрей се отметна надясно. Пик — спад — пик — спад: главата му се мятеше ту наляво, ту надясно. Мътни капки пот трептяха върху челото му, очите му бяха затворени от синьо-жълтите клепащи. Сега всичко ми се струваше нереално — и тази глава, и светещите индикатори на модулатора, и змиите на магнитните ленти, и аз самият до леглото на умирация Андрей.

— Шеста програма — подадох команда на компютъра, който управляваше модулатора. Чу се леко щракване, помръдна наборният диск...

— Мамо, а, мамо — изведнъж ясно произнесе Андрей. — Изпей ми песента. Ти знаеш коя!

Манипулирайки с гривната, аз се мъчех да налучкам поправката в модуляцията. А той продължаваше:

— Изпей я, мамо...

Отново привлякох микрофона към себе си:

— Тринадесета!

Прещракване и бръмченето на модулатора се измени, в него се появиха по-високи тонове. Очите на Андрей бавно се отвориха. В началото те бяха мътни, после в тях се появи блясък, накрая се спряха върху мене.

— Умори ли се? — попита.

Ако на негово място беше някой друг, бих се учудил.

— А резултатите са близки до нулевите, нали?

Веднага трябва нещо да кажа. Но откъде да намеря необходимите думи...

— Въведи в медицината обозначение — безперспективен болен. На картоните ще се поставя гриф — ББ, за да знаят лекарите от кого да се страхуват.

Сега ще започне да ми доказва тази своя мисъл. Четиринадесет години той беше мой командир. Веднъж три часа прекарахме в ледената вода и през цялото време той развиваше хипотезата, че именно тук започва топлото течение, докато най-последно ни откриха с вертолет.

— Не дрънкай, вредно е — казах колкото може по-твърдо.

— Не се сърди. Колко програми изпробва?

— Седемнадесет.

Седемнадесет характеристики на електромагнитното поле, в което като в капан се опитвах да задържа угасващия му живот. Това беше последното, което можех да направя: химията и механиката се оказаха безсилни.

— А не е ли достатъчно? Може би ще престанеш да ме измъчваш и ще ме прехвърлиш в отделението на Астахов?

Очите му ме гледат с любопитство, изучават ме... Нима е загубил вяра в мене и в моя модулатор? Разбира се, модулаторът не е всемогъщ... Но нали отделението на Астахов — това е спокойна, тиха смърт и той го знае...

Ние винаги го наричахме Командира. И щом произнесеше тази дума, всички разбираха, че се говори не за командувачия базата, не за командира на всъдехода, а именно за Андрей.

— Какво, не искаш ли? — интересува се той.

— Много добре знаеш, че модулаторът може да излекува всекиго — отговорих аз. — Необходимо е само да се намери характеристиката на модулацията на организма.

— Една-единствена? — намигна заговорнически Андрей. — А между колко?

Разбрах, че бях попаднал в капан. В медицинската карта на Андрей се намираше неговата електрограма. По нея можех да изчисля серията и типа на модулацията: мощността на полето и примерната честота на импулсите. Но аз не знаех главното — номерът на модулацията, а той определяше как да се разположат импулсите във времето, тоест не знаех ритъма. И компютърът, мозъкът на модулатора, досега не беше успял да определи търсената комбинация...

— Рано или късно ще я намерим — измърморих аз.

— А колко време имаме?

Погледнах часовника. Андрей беше почивал десет минути, можех да сменя програмата.

Той забеляза как потрепна чашката на микрофона и попита:

— А какво дрънкам, когато съм в безсъзнание?

Взрях се в очите му. Не, там нямаше страх. В тях светеше само любопитството.

— Викаше майка си. Молеше я да ти изпее някаква песен.

— Така значи... Песен... А знаеш ли коя?

Той се опита да запее, но в гърлото му заклокочи и не се получи никаква мелодия.

— Не се напругай — помолих го и поставих ръцете си на раменете му.

Мускулите под пръстите ми послушно се отпуснаха. Да, той сигурно няма да изкара и едно денонощие. Неочаквано съчувствието в погледа му се смени със съжаление. Без съмнение той виждаше моята обърканост, безсилието ми.

— Почакай, остави ме да съобразя, да си спомня... Значи, на тебе ти е нужен номерът на модулацията и характеристика на ритъма...

Безпомощният човек отново заприлича на командир, който ни водеше на щурм към бездните на Ал Тобо.

— Ти кога предаде съобщението на майка ми?

— Оня ден.

— Излиза, че тя може да дойде всяка минута. Е какво, ще я пуснеш ли тук? Тя ще ми попее.

Не намирах думи. Какво можеше да отговори човек на неговата безумна молба?

— И още нещо. Нека модулаторът да си работи през това време. Тя няма да попречи нито на него, нито на тебе.

Говореше със същия тон, с който някога ни отдаваше команди. Той никога не повишаваше глас и не обичаше повелителното наклонение. Разбира се, на много неща имаше право, защото рискуваше много по-често от другите, оставяйки за себе си най-трудното. Нищо, че Павел беше по-смел от него, Иля — по-остроумен, Саша — по-ерудиран. Всички безпрекословно се подчиняваха само нему. Ако ни се наложеше макар и хиляди пъти да избираме командир, бихме се спрели единствено на него.

Включих четвърта програма — подготвителната. Излязох в коридора. Спрях една медицинска сестра и проклинайки се за слабостта си, казах:

— Намерете в приемната Вера Степановна Городецкая и я доведете при мене.

Като продължавах да се упреквам, аз се върнах в стаята. Защо изпълних тази повече от странна молба на Андрей? От съжаление?

Не, беше задействувал навикът на изпълнявам всички нареждания на командира.

Вратата се отвори и в стаята надникна сестрата:

— Городецкая е тук.

— Да влезе — казах аз.

Обикновена възрастна жена. Кръгли, изплашени очи. Дори не ми се вярваше, че тя е майката на нашия командир.

— Много ли е зле?

Гласът ѝ потрепери.

— Вие не ми отговорихте, докторе?

Изразително я погледнах и забелязах как устните ѝ се изкривиха от отчаяние.

— Какво може да се направи, докторе?

Да, това са нейните думи — в стаята освен нас с Андрей, няма никой. Челото ѝ прорязаха така познатите ми бръчки, очите блестяха остро и сухо. Излиза, че първото впечатление ме е измавило. Не случайно той беше неин син.

— Андрей помоли... — се запънах аз, — да му изпеете една песен. Вие знаете коя...

— Добре, ще я изпея — тя дори не се учуди. — Сега ли?

— Сега — промърморих едва и ѝ подадох чаша с тоник.

Тя отрицателно поклати глава и тихо, като че ли приспивно запя:

*Наверх вы, товарищи, все по местам —
Последний парад наступает...*

Тя имаше приятен глас. Вероятно въздействуваше необикновената обстановка и песента се усещаше по-остро, особено думите „пощады никто не жела-а-ет“.

Аз погледнах бегло към Андрей. Лицето му си оставаше все така бледо, както и преди, с невиждащи, полуотворени очи. Е, а аз какво очаквах? Чудо?

Рязко придърпах микрофона и изкомандувах:

— Сменям програмата...

Вече исках да добавя „на седма“, но помислих: а какво ще стане, ако изведнъж прескочим на единадесета? Но няма ли преходът да е

твърде рязък? Затова пък после ще може да се премине на дванадесета и това ще стане безболезнено за него...

— Да пея ли още?

Съвсем бях забравил и за нея, и за песента.

Исках да се извиня пред жената, но не успях да го направя, защото погледнах Андрея. Устните му леко бяха порозовели. А може би само така ми се струва!

— На него му е малко по-добре — каза жената.

И тя е забелязала? Случайно подобрене ли е това? Само за няколко минути? Съвпадение по време с песента?

Отново погледнах Андрей. Пръстите му вече не бяха така бели, синината на ноктите като че ли се бе постопила. Отново съвпадение? А не станаха ли твърде много?

Но в такъв случай... В такъв случай излиза, че... Но всеки здравомислещ човек знае, че това е невъзможно.

— Глупости — казвам си аз. — Така наистина човек може да се побърка. Главното са фактите.

Но или фактите също са полудели, или нещо става с очите ми. Андрей явно става все по-добре и диша все по-равно.

Може очите да ме лъжат. А приборите?

Вперих поглед в контролното табло. Показателите на пулса — сила, кислородна наситеност, азотна, инервацията на отделните участъци — всичко се променяше. Променяше се — и толкова.

Песента? Древната героична народна песен?

Спомних се за още един, безмълвен участник в това, което ставаше. На неговата обективност можеше да се разчита. Компютърът — мозъкът на модулатора. И произнесох в микрофона:

— Необходим ми е съвет. Направи оценка на състоянието на болния от въздействието на програмите. Коя от тях е за предпочитане?

Екранът светна, върху него се появиха думи и цифри: „Състояние на болния по скалата на Войтовски — 11 x 9 x 4. Търсената модулация е намерена.“

Беше ме обхванала нервна треска. Какво е това? Кое го беше спасило? Песента? Гласът на майка му? Нейното присъствие? Разбира се, на всекиго му е приятно да вярва, че той може да бъде спасен от майчината ласка или от песен, дошла от детските години, от ръцете на

любимата, превързващи раната. Вярата понякога помага за оздравяването. Но не в такава степен.

И аз не съм разказвач на приказки, а учен. Аз нямам право да вярвам. Колкото по-приятна е приказката, толкова повече съм длъжен да се боя от нея. Току-що бяха станали съвсем определени явления. Те ми се струват свръхестествени, загадъчни. Струват ми се. На мене. Но те се потвърждават от показанията на датчиците и компютъра, от режима на работа на модулятора. Значи, наистина се извършват. Просто те трябва да бъдат обяснени. Да се намери причината, която ги поражда.

И така, имаше молба. Имаше песен. Песен: музика и думи. Звукови вълни. В определен ритъм. В определен ритъм...

А какво търсеше ти? Какво не достигаше за определяне на модулацията? Данни за мощността на полето? Честота на импулсите? Съвсем не! Търсеше разположението им между паузите! Не ти достигаше ритъм — и ти го получи. Може би си забравил тази истина? Ритъмът е основата на всички процеси в организираната система. Всяка болест е нарушение на ритъма. Възстановяването му — това е оздравяването.

На този свят върховният център на ритмите, на тяхната отчетлива устойчивост, на техните плавни преходи е музиката. А музиката съпровожда човека от детските му години. Има любима музика. Какво е това? В определен смисъл — ритми, които са в най-пряка връзка с ритмите на организма.

Стоп! Та аз правя непростима грешка. Музиката сама по себе си не би оказала такова влияние върху болния. Аз търсех ритъм, за да го дам на модулятора. Той може да въздействува върху болния само чрез команда от компютъра, който го управлява... Но командите ги давам аз...

Старая се до най-малки подробности да си спомня всичко, което стана през последните няколко часа. Песента... Аз казах „Сменям програмата“, а после... После започнах да размишлявам, да изчислявам. А песента звучеше. Компютърът, търсец модулацията, се подчини на думите ми и смени програмата. Възможно е да е започнал да анализира ритъма на песента, приемайки я като програма и ако го е въвел в модулятора... Не е трудно да се повярва на това предложение.

Попитах в микрофона:

— Липсващият компонент на търсената модулация в песента ли беше?

„Да — светна на екрана. — Ето формулата му.“

Тежко станах от стола и се олюлях...

— Ех, Командир, да можех да те попитам сега, веднага!

Разбира се, ти си необикновен човек. Твоите знания са огромни, а умението ти да намираш необичайни изходи — поразително. Нищо не можах да изкопча от тебе на планетата Сигон, когато ти ни измъкна от пъкъла. Спомням си как се шегуваше след това, че сме се измъкнали живи от Поглъщащото море на Венера. Но сега, болен, умиращ, нима успя да предвидиш всичко това? Да търсиш заедно с мене изход тогава, когато аз се мъчех да намеря решение!? И ти си си спомнил за любимата песен? Помислил си — защо тя ти е така любима? Създал си хипотезата, която с моя помощ провери? И ти успя да направиш всичко това? Ти не моли за пощада дори смъртта, затова я победи, Командир.

Публикувано в списание „Криле“, брой 12/1982 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.